

Rajavartiolaitoksen esikunta
Oikeudellinen osasto

10.09.2021

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Kutsu kuulemistilaisuuteen 8.9.2021 (VN/21186/2021)

Luonnokset hallituksen esitykseksi laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on kutsunut kuultavaksi ja pyytänyt kirjallista lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta liittyen terveysturvalliseen maahantuloon ja koronatodistuksen kansalliseen käyttöön. Kuulemiskutsun liitteenä on kaksi erillistä hallituksen esitysluonnosta, jotka jatkovalmistelussa tullaan yhdistämään yhdeksi hallituksen esitykseksi.

Rajavartiolaitoksen esikunnalla ei ole lausuttavaa hallituksen esitykseen siltä osin kuin se koskee koronatodistuksen kansallista käyttöä. Esityksen toisessa osassa ehdotetaan jatkettavaksi tartuntatautilain väliaikaisesti voimassa olevien säännösten voimassaoloa. Säännösten sisältöön ei ehdotuksen mukaan tehtäisi merkittäviä muutoksia. Rajavartiolaitoksen esikunta pitää tärkeänä, että hallituksen esitysluonnosten yhdistäminen tehtäisiin huolellisesti ja kiireettä, jotta hallituksen esitykseen ei jäisi vanhoja tietoja, virheitä tai kahden asiakirjan yhdistämistä johtuvia epäloogisuuksia.

Rajavartiolaitoksen esikunta pitää perusteltuna määräaikaisten tartuntatautilain 16 a – g pykälien voimassaolon jatkamista ulkomaista alkuperää olevien covid-19-tartuntojen Suomeen leviämisen estämiseksi. Rajavartiolaitoksen esikunta pitää myös Tullille esitettyjä virka-avun toimivaltuuksina tarpeellisina ja kannatettavina.

Lähtömaa-käsite

Esityksessä muutettaisiin voimassa olevan 16 c § 2 momentin asetuksenantovaltuutta siten, että velvollisuus esittää todistus ja osallistua testiin ei koskisi henkilöä, joka olisi viimeisen 14 vuorokauden aikana ennen Suomeen saapumistaan oleskellut vain sellaisessa maassa tai sellaisella alueella, jossa covid-19-taudin ilmaantuvuus tai muuntuneen viruksen yleisyys ei aiheuttaisi erityistä epidemian riskiä. Voimassa olevan säännöksen mukaan todistusta ja testiä ei edellytetä

henkilöltä, joka saapuu mainitulta alueelta, minkä on tulkittu tarkoittavan välitöntä saapumista ns. vihreältä alueelta.

Valtioneuvosto muutti jo 1.9.2021 voimaan tulleessa asetuksessaan 804/2021 asetuksen 1 §:n sanamuotoa siten, että *"joka saapuu Suomeen seuraavasta maasta tai seuraavalta alueelta"* muutettiin muotoon *"jonka lähtömaa tai -alue ennen Suomeen saapumista on"*.

Rajavartiolaitoksen esikunta pitää perusteltuna sitä, että asiasta säädetään lain tasalla eikä pelkästään valtioneuvoston asetuksella. Säännöksen perustelut eivät kuitenkaan anna selvyttä lähtömaan tulkintaan kaikissa tilanteissa, vaikka oleskelulle määritetään 14 vuorokauden aikaraja. Kauttakulku jää perusteluissa josain määrin epäselväksi.

Esitetty muutos maahan saapumisen ja lähtömaan osalta vaikuttaa keskeisesti siihen, keneltä todistusta edellytetään ja miten tarkastaminen tapahtuu. Muutos tarkoittaa, että kaikki liikenne, joka saapuu ns. vihreiltä alueilta, olisi tarkastettava sen varalta, että henkilö on ennen vihreältä alueelta saapumista edeltävän kahden viikon aikana oleskellut ns. punaisella alueella, mikä aiheuttaa tartunnan riskin. Tällöin resurssien säästämiseksi tarkoitettu tarkastusten kohdistaminen vain riskialttiiseen liikenteeseen ei toteudu, koska tarkastamista olisi kohdistettava kaikkeen liikenteeseen.

Esitysluonnoksessa (s. 10) todetaan, että kunnilla on ollut haasteita erityisesti todistusten tarkastamiseen liittyvän henkilöresurssin saatavuudessa ja toimintaan on hyödynnetty myös Rajavartiolaitoksen virka-apua. Rajavartiolaitoksen esikunta ilmaisee huolensa viranomaisresurssien riittävästä. On mahdollista, että kuntien ahdinko heijastuu Rajavartiolaitokselle osoitettaviin virka-apupyyntöihin. Rajavartiolaitoksen kyky antaa virka-apua saattaa kuitenkin heikentyä ulkorajaliikenteen lisääntyessä. Rajavartiolaitoksen esikunta esittää tämän vuoksi edelleen tarkastusprosessien sähköistämistä ja painopisteen siirtämistä testauksessa rajalta terveyskeskuksiin tai erillisiin testauspisteisiin.

Rajavartiolaitoksen esikunta toteaa lisäksi, että esitysluonnoksessa ei ole selvitetty, miten sähköisen maahantuloilmoituksen käyttöönottoa koskeva selvittely on edennyt hallituksen esityksen HE 105/2021 vp antamisen jälkeen.

Liikenteenharjoittajien asemasta

Kappaleessa *Matkustamiseen liittyvät testaus- ja karanteenitoimet Euroopassa* ei tuoda ilmi sitä, että muissa EU-maissa koronatodistuksen tarkastamisesta maahan saavuttaessa vastaa liikenteenharjoittaja. Rajavartiolaitoksen ja sisäministeriön useita kertoja esiin tuomaa liikenteenharjoittajien osallistamista tarkastus-

prosessiin ei ole valmisteluvaiheessa tarkasteltu eikä tuotu hallituksen esitysluonnoksessa esiin edes mainintana.

Tällä hetkellä voimassa oleva tartuntatautilain 16 a §:n mukaan viranomaisen voi sopia todistusten tarkastamiseen liittyvien tehtävien siirtämisestä muun kuin viranomaisen hoidettavaksi. Tehtävää voi siis hoitaa muukin kuin viranomaisen.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 32/2020 vp (HE 137/2020 vp) todettiin, että liikenteenharjoittajille ehdotetun veloitteen osalta sääntely ei täyttänyt perustuslakivaliokunnan käytännössä edellytetyjä siirron sääntelyn täsmällisyyden ja virkavastuun sääntelyn vaatimuksia, eikä hallituksen esityksessä oltu perusteltu riittävästi siirron tarkoituksenmukaisuutta. Yleisellä tasolla perustuslakivaliokunta lausui, että ehdotus oli vielä niin keskeneräinen ja siihen sisältyi perusoikeusnäkökulmasta sellaisia puutteita, ettei se tarjonnut perustaa asian käsittelylle eduskunnassa.

Perustuslakivaliokunta ei lausunut, että liikenteenharjoittajalle ei voida asettaa veloituksia koronatodistuksen tarkastamisessa. Rajavartiolaitoksen esikunta katsoo, että tätä vaihtoehtoa ei ole hallituksen esityksen HE 137/2020 vp jälkeen varsinaisesti tarkasteltu, eikä perusteltu, miksi vaihtoehto ei ole harkittavissa.

Virka-avusta

Rajavartiolaitoksen osalta virka-apua koskevaan sääntelyyn ei esitetä muutoksia. Rajavartiolaitoksen esikunta tukee esitettyä muutosta Tullin toimivaltuuksien osalta esitysluonnoksessa esitetyin perustein.

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kontra-amiraali

Markku Hassinen

Ylitarkastaja
Oikeustieteen maisteri

Outi Leinonen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Rajavartiolaitos 10.09.2021 klo 13:32. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.